

ПЛАНИ
семінарських занять з курсу «Медична етика»

**Тема 1. Медична етика в загальній системі медичного
знання**

План

1. Етос і мораль.
2. Етика як філософська наука.
3. Предмет і завдання професійної етики.
4. Специфіка медичної етики.

Основні поняття: мораль, моральність, етос, етика, професійна етика, медична етика.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грандо А.А. Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
2. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
3. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вєфименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
5. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
6. Мишаткина Т.В., Денисова С.Д., Яскевич Я.С. Биомедицинская этика. – Мн., 2003. – 320с.
7. Мовчан В Етика: Навчальний посібник/ Віра Мовчан. – 3-тє вид., виправл. І доп.. – К.: знання, 2007. – 483с.
8. Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основи медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.
9. Тофтул М. Етика: Навчальний посібник/ Михайло Тофтул; Ред. О.З.Лебедєва-Гулей. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 414с.
10. Фоменко Л.К. Некоторые особенности медицинской этики// Гуманізм і моральність: екзистенційні виміри. – Львів: «Край», 1997. – с.131-141.
11. Фоменко Л. Головні спрямування розвитку медичної етики//Єдність істини, добра і краси. Збірник на пошану професора Віри Серафимівни Мовчан/ Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. – с.232-243.
12. Юрій М. Етика: Підручник/ Михайло Юрій.- К: Декор, 2006.- 319с.

Тема 2. Мораль як соціальний феномен

План

1. Процес виникнення та виокремлення моралі.
2. Мораль і право.
3. Мораль і звичай.
4. Мораль і політика
5. Здоров'я як суспільна проблема: моральний вимір.

Основні поняття: мораль, право, звичай, політика, суспільство, здоров'я

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амосов Н.М. Енциклопедія Амосова. Алгоритм здоров'я. Человек и общество/Н.М.Амосов. – М.: ООО «Издательство АСТ»; Д.: «Издательство Сталкер», 2003. -464с
2. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
3. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вефименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
5. Мовчан В. Етика: Навчальний посібник/ Віра Мовчан. – 3-тє вид., виправл. і доп.. – К.: знання, 2007. – 483с.
6. Тофтул М. Етика: Навчальний посібник/ Михайло Тофтул; Ред. О.З.Лебедева-Гулей. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 414с.
7. Скрипник А.П. Моральное зло в истории этики и культуры/ А.П.Скрипник. – М.: Политиздат, 1992. – 351с.
8. Фоменко Л. Сучасна людина і проблеми медичної етики//Проблеми гуманітарних наук. Наукові записки ДДПУ. Випуск п'ятий.- Дрогобич, «Вимір», 2000. – с.27-38.
9. Фоменко Л.К. Методологічні аспекти здорового способу життя//Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури/ фізична культура і спорт» Випуск 13 с.668-672.
10. Фоменко Л. До питання про співвідношення медичної і християнської етики//Філософські пошуки. Випуск XXXI. – ІФЛІС – ЛФС «Cogito» Видавництво «Центр Європи», Львів-Одеса, 2009. – С.355-364.
11. Швейцер А. Культура и этика /Пер. с нем. Н.А.Захарченко и Г.В.Колшанского. – М.: Прогресс, 1973. – 344с.
12. Юрій М. Етика: Підручник/ Михайло Юрій.- К: Декор, 2006.- 319с.

Тема 3. Мораль і спільноти.

План

1. Етичні пріоритети у стосунках між спільнотами.
2. Мораль і соціальна диференціація суспільства.
3. Етичні проблеми національних відносин.
4. Канони медицини про переваги в наданні медичної допомоги (залежно від соціального статусу хворого чи належності до певної етнічної спільноти)

Основні поняття: мораль, особистість, нація, етнотетика, моральні цінності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
2. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.В.Ведименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
3. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
4. Мишаткина Т.В., Денисова С.Д., Яскевич Я.С. Биомедицинская этика. – Мн., 2003. – 320с.
5. Мовчан В Етика: Навчальний посібник/ Віра Мовчан. – 3-тє вид., виправл. і доп.. К.: знання, 2007. – 483с.
6. Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основи медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.
7. Скрипник А.П. Моральное зло в истории этики и культуры/ А.П.Скрипник. – М.: Политиздат, 1992. – 351с.
8. Тофтул М. Етика: Навчальний посібник/ Михайло Тофтул; Ред. О.З.Лебедева-Гулей. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 414с.
9. Юрій М. Етика: Підручник/ Михайло Юрій.- К: Декор, 2006.- 319с.
- 10.Лосский Н.О. Условия абсолютного добра. Основы этики/Н.О.Лосский – М.: Политиздат, 1991. – С.24-236.
- 11.Фромм Э. Медицина и этическая проблема современного человека//Догмат о Христе. – М.: Олимп, ООО «Издательство АСТ-ЛТД», 1998. – 416с.
- 12.Швейцер А. Культура и этика /Пер. с нем. Н.А.Захарченко и Г.В.Колшанского. – М: Прогресс, 1973. – 344с.
13. Швейцер А.Письма из Ламбарене/Пер. с нем. и примеч. А.М.Шадрина. Статьи Д.А. Ольдерогге и В.А.Петрицкого/ А.Швейцер – Л.: Изд-во «Наука», Ленинградское отделение, 1978.- 390с.

Тема 4. Поняття і структура моральної свідомості

План

1. Норми, принципи та мотиви як елементи моральної свідомості.
2. Добро як провідна ідея моральної свідомості.
3. Моральне зло, його походження і сутність.
4. Взаємовідношення добра і зла.

Основні поняття: мораль, моральна свідомість, моральна діяльність, моральні відносини, моральна норма, моральний принцип, моральні мотиви, ціннісні орієнтації, вчинок, поведінка, благо, добро, моральне зло.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бубер М. Образи добра и зла//М.Бубер М. Два образа веры/М. Бубер – М., 1995. – с.125-156.
2. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
3. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.В.Віфименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
5. Мовчан В. Етика: Навчальний посібник/ Віра Мовчан. – 3-тє вид., виправл. і доп.. К.: знання, 2007. – 483с.
6. Скрипник А.П. Моральное зло в истории этики и культуры/ А.П.Скрипник. – М.: Политиздат, 1992. – 351с.
7. Тофтул М. Етика: Навчальний посібник/ Михайло Тофтул; Ред. О.З.Лебедева-Гулей. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 414с.
8. Юрій М. Етика: Підручник/ Михайло Юрій.- К: Декор, 2006.- 319с.
9. Лосский Н.О. Условия абсолютного добра. Основы этики/Н.О.Лосский – М.: Политиздат, 1991. – С.24-236.

Тема 5. Сенс життя і ставлення до смерті

План

1. Проблема сенсу життя.
2. Способи осмислення людського буття. Ставлення до смерті.
4. Смерть і безсмертя. Мрії і реальність.
5. Здоров'я і хвороба у сенсожиттєвому окресленні.

Основні поняття: людське життя, сенс життя, смерть, безсмертя, здоров'я, хвороба.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1.Амосов Н. Книга о счастье и несчастьях/Н.Амосов. – М: Молодая гвардия», 1990. – 238с.
2. Амосов Н.М. Раздумья о здоровье. /Художники: Г.Бойко, И.Шалито/Н.М. Амосов. – М.: «Молодая гвардия», 1978.- 192с.;
- 3.Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов,О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
4. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вефименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
- 5.Жизнь после смерти /Под ред. П.С.Гуревича – М.: Советский писатель; Олимп, 1991. – 320с.
- 6.Иеромонах Георгий (Соколов) Станет ли зло бессмертным?/ Иеромонах Георгий (Соколов) – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2012. – 112с.
- 7.Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
8. Мишаткина Т.В., Денисова С.Д., Яскевич Я.С. Биомедицинская этика. – Мн., 2003. – 320с.
9. Мовчан В Етика: Навчальний посібник/ Віра Мовчан. – 3-тє вид., виправл. і доп.. К.: знання, 2007. – 483с.
10. Тофтул М. Етика: Навчальний посібник/ Михайло Тофтул; Ред. О.З.Лебедева-Гулей. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 414с.
11. Юрій М. Етика: Підручник/ Михайло Юрій.- К: Декор, 2006.- 319с.
- 12.Фоменко Л. Здоров'я людини: смисложиттєвий зміст//Гуманізм і духовність у контексті культури. Книга друга. – Дрогобич, 1995. – с.208-215.
- 13.Фоменко Л. Хвороба як життєва та смисложиттєва проблема// Філософські пошуки. Випуск XXIII. – ІФЛІС – ЛФС «Cogito» Видавництво «Центр Європи», Львів-Одеса, 2007. – С.256-266.
- 14.Фоменко Л.К. Методологічні аспекти здорового способу життя//Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури/ фізична культура і спорт» Випуск 13 с.668-672.
- 15.Фоменко Л. Нравственность и здоровье: от этики Абсолюта Н.Лосского к этике благоговения перед жизнью А.Швейцера //Творчість М.О.Лосського у контексті філософії та культури російського Срібного віку: Матеріали Міжнародної наукової конференції 2015р. – Дрогобич, 2016. – с.127-143.

Тема 6. Категорії моральної свідомості у медичному окресленні.

План

1. Обов'язок.
2. Відповідальність.
3. Справедливість.

4. Щастя.
5. Свобода.

Основні поняття: моральна свідомість, обов'язок, відповідальність, справедливість, щастя, свобода.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грандо А.А. Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
2. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
3. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вефименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
5. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
6. Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.
7. Амосов Н. Книга о счастье и несчастьях/Н.Амосов. – М: Молодая гвардия», 1990. – 238с.
8. Иванюшкин А.Я. Профессиональная этика в медицине/ А.Я.Иванюшкин.- М.: Медицина, 1990. – 256с
9. Силуянова И.В. Антропология болезни/ И.В.Силуянова – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2007. – 304с.
10. Фоменко Л. До питання про співвідношення медичної і християнської етики//Філософські пошуки. Випуск XXXI. – ІФЛІС – ЛФС «Cogito»; Видавництво «Центр Європи», Львів-Одеса, 2009. – С.355-364.

Тема 7. Моральна самосвідомість медика

План

1. Честь і гідність людини у медичному «вимірі»
2. Свіість як головний чинник моральної самосвідомості медичного працівника.

Основні поняття: моральна самосвідомість, честь, гідність, свіість.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грандо А.А. Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
2. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
3. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вефименко, О.М.Лінчук. –

- К.: Либідь, 1992. – 328с.
4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
 5. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
 - 6.Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.
 - 7.Амосов Н. Книга о счастье и несчастьях/Н.Амосов. – М: Молодая гвардия», 1990. – 238с.
 - 8.Иванюшкин А.Я. Профессиональная этика в медицине/ А.Я.Иванюшкин.- М.: Медицина, 1990. – 256с
 - 9.Силуянова И.В. Антропология болезни/ И.В.Силуянова – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2007. – 304с.
 - 10.Фоменко Л. Головні спрямування розвитку медичної етики//Єдність істини, добра і краси. Збірник на пошану професора Віри Серафимівни Мовчан/ Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. – с.232-243.
 - 11.Фоменко Л. До питання про співвідношення медичної і християнської етики//Філософські пошуки. Випуск XXXI. – ІФЛІС – ЛФС «Cogito»; Видавництво «Центр Європи», Львів-Одеса, 2009. – С.355-364.

Тема 8. Етика спілкування у сфері медичної діяльності

План

1. Моральні аспекти взаємовідносин між медичними працівниками (лікар – лікар, лікар – середній медперсонал, медична сестра – молодший медперсонал).
2. Моральні проблеми, що виникають у просторі спілкування медиків пацієнтів.
3. Лікарська таємниця.

Основні поняття: повага, співчуття, милосердя, любов, толерантність, культура спілкування, лікарська таємниця.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Э.Васкес, А.Васкес. Медицина и мораль: монография./ Васкес Э, Васкес А. Киев: Альфа Реклама, 2015. – 158с.
2. Грандо А.А.Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
3. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов,О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
4. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вефименко, О.М.Лінчук. –

- К.: Либідь, 1992. – 328с.
5. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
 6. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
 7. Молитва врача. Личность врача сквозь призму профессии /Ред., сост. А.О.Заславский/ - Донецк, 2009. – 153с.
 8. Москаленко В.Ф., Попов М.В. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми. - В.Ф. Москаленко, М.В.Попов- Вінницф: Нова книга, 2005. – 218с.
 9. Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.
 10. Силуянова И.В. Антропология болезни/ И.В.Силуянова – М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2007. – 304с.
 11. Фромм Э. Медицина и этическая проблема современного человека//Догмат о Христе. – М.: Олимп, ООО «Издательство АСТ-ЛТД», 1998. – 416с.
 12. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больными/И.Харди – Издательство Академии наук Венгрии, Будапешт, 1988. – 338с.

Тема 9. Етичні проблеми трансплатології

План

1. Біомедична суть трансплатології та індивідуальність людини.
2. Моральні аспекти трансплатології органів і тканин. Проблема донорства.
3. Трансплатологія чи реаніматологія: перспективи розвитку.

Основні поняття: людина, індивідуальність, особистість, трансплантологія, реаніматологія, мораль.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биоэтика: принципы, правила, проблемы/ Ред. Б.Г.Юдин/ М., 1998.
2. Грандо А.А. Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
2. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
3. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вєфименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
4. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Біоетика/Підручник для студ. Вищ. Навч. закл./ В.М Запорожан, М.Л. Аряєв. – К.: Здоров'я, 2005. -288с.

- Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
5. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
- 6.Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.

Тема 10.Етичні проблеми аборту, контрацепції та стерилізації

План

1. Узаконене вбивство: чи існує його медичне чи правове виправдання?
2. Моральні аспекти аборту, контрацепції та стерилізації.

Основні поняття: життя людини, вбивство, аборт, контрацепція, стерилізація, мораль.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биоэтика: принципы, правила, проблемы/ Ред. Б.Г.Юдин/ М., 1998.
2. Грандо А.А.Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
3. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов,О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
4. Запорожан В.М., Аряев М.Л. Біоетика/Підручник для студ. Вищ. Навч. закл./ В.М Запорожан, М.Л. Аряев. – К.: Здоров'я, 2005. -288с.
- 5.Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вєфименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
6. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
7. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
- 8.Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.

**Тема 11. Етичні проблеми евтаназії
та канони медицини
План**

1. Етичні канони медицини: історія і сучасність
2. Чи може лікар і лікувати, і вбивати?
3. Моральні наслідки евтаназії.

Основні поняття: життя, смерть, евтаназія.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биоэтика: принципы, правила, проблемы/ Ред. Б.Г.Юдин/ М., 1998.
2. Грандо А.А. Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
3. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
4. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вєфименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
5. Запорожан В.М, Аряєв М.Л. Біоетика/Підр. Для студ. вищих навч. закл./ В.М. Запорожан, М.Л, М.Л. Аряєв = К., Здоров'я, 2005. -288с.
6. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
7. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
8. Москаленко В.Ф., Попов М.В. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми. - В.Ф. Москаленко, М.В.Попов- Вінницф: Нова книга, 2005. – 218с.
9. Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.
10. Сестра Йосафата Оксана Дробчик. Паліативна допомога як протидія евтаназії. Богословсько-моральне дослідження/ Сестра Йосафата Оксана Дробчик – Львів: вид-во Укр. Кат. Ун-ту, 2011 -276с.

**Тема 12. Етичні проблеми впровадження
генно-інженерних технологій
План**

1. Генетичний код та індивідуальність людини.
2. Чи можливо надійно прогнозувати наслідки генно-інженерних процедур?
3. Моральні аспекти генної інженерії.

Основні поняття: генетика, генна інженерія, генетичний код, генетичні хвороби, індивідуальність людини, мораль.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биоэтика: принципы, правила, проблемы/ Ред. Б.Г.Юдин/ М., 1998.
2. Грандо А.А. Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
3. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
4. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вефименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
5. Запорожан В.М, Аряев М.Л. Біоетика/Підр. Для студ. вищих навч. закл./ В.М. Запорожан, М.Л, М.Л. Аряев = К., Здоров'я, 2005. -288с.
6. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./ Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.
7. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
8. Москаленко В.Ф., Попов М.В. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми. - В.Ф. Москаленко, М.В.Попов- Вінниця: Нова книга, 2005. – 218с.
9. Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медицинской этики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.

Тема 13.Етичні проблеми клонування

План

1. Історія клонування.
2. Біологічна суть клонування.
3. Клонування людей і проблема походження, сутності та собистісної ідентифікації людини.
4. Моральні аспекти генетичних експериментів на людях та передбачуваність їхніх наслідків для майбутнього людства.

Основні поняття: клон, клонування, тіло, душа, індивідуальність людини, особистість.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биоэтика: принципы, правила, проблемы/ Ред. Б.Г.Юдин/ М., 1998.
2. Грандо А.А. Врачебная этика и медицинская деонтология/ А.А.Грандо.- К.: «Вища школа», 1982. – 168с.
3. Етика: Навч. посібник/В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська, та ін.; За ред. В.О.Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223с.
4. Етика: Навч. посібник для вузів/Т.Г.Аболіна, В.Вефименко, О.М.Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
5. Запорожан В.М, Аряев М.Л. Біоетика/Підр. Для студ. вищих навч. закл./ В.М. Запорожан, М.Л, М.Л. Аряев = К., Здоров'я, 2005. -288с.
6. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник для вищих навч. закл./

Віктор Малахов; Ред. Світлана Головка (гол.), Тетяна Янголь. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2002.- 382с.

7. Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии/ В.Ф.Матвеев.- М. Медицина, 1989.- 178с.
8. Москаленко В.Ф., Попов М.В. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми. - В.Ф. Москаленко, М.В.Попов- Вінницф: Нова книга, 2005. – 218с.
- 9.Назар П.С., Віденський Ю.Г., Грандо О.А. Основы медичної етики/ П.С.Назар, Ю.Г.Віденський, О.А. Грандо. – К.: Здоров'я, 2002. – 156с.